

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuul abonamentului:	Pretiuul insertiunilor:	Corespondintiele sè se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . 3 „ 50 „		

„Interpretarea Statutului organicu.“

Sub acestu titlu, acésta pretiuita foia in fruntea nru-lui precedinte (3) publicà unu articlu sub semnu cum-penei, carele in 7 colóne intregé se ocupa de cestiunea, cà — óre prin nimicirea unei alegeri de preotu, se nimicesce si concursulu publicatu pentru acea alegere? si cà este óre de lipsa publicarea unui concursu nou, pentru ca sè se póta pasí la alegere noua?

Trebue se-mi permitu a grabí cu observatiunea, cà cu privintia la casulu, de carele se luera, intréga formularea acestei cestiuni este gresita; dar cà desvoltarea ei si resp. lung'a discussiune din indemnulu ei, atátu este de abnorme si fara totu temeiu, in principiu si in specialu, incátu nu potu a nu-mi ridicá la momentu vocea spre a aretá acést'a si a indreptá daun'a cea mare, ce neaperatu trebue se urme din astfeliu de retaciri grele, si spre a rogá deci in numele legii, logicei si moralei, ca se ne ferimu de astfeliu de procederi!

Casulu este simplu, si durere! elu nu este raru in eparehi'a Caransebesiului, precum nici in archidieceasa; deci precum casulu concretu este simplu, toema asia cestiunea, séu mai dreptu vorbindu — cestiunile ce naturalmente trebue se se nasca din elu, nu póte fi greu de a le formulá!

Poporulu in sinodu parochialu adunatu pre temeiu concursului si alu candidatiunei, conformu dreptului seu statutariu, a alesu preotu séu invetiatoriu — cu maioritate de voturi, si alegerea ajunge substernuta consistoriului — cu séu fara protestu din partea minoritatii, cu séu fara reflexiuni din partea protopopului, resp. inspectorelui cercualu. Consistoriulu acum afla motive — bune-rele, d'a nu incuvintia alegerea maioritatii, ci cu diferite argumente intaresce pre cutare candidatu dintre cei remasi in minoritate adeca ca-diuti la alegere, séu nealesi legalminte de cei indreptatiti.

Actulu si procederea consistoriului, dupa spiritulu si chiar liter'a legii, este de a dreptulu, aievea o nelegalitate, o vatemare flagranta si apriga a legii si a dreptului. Acést'a o recunósce sí articulu, de care ne este vorb'a in repetite ronduri; deci —

Cum din atare casu, séu atari casuri de aperta nelegalitate se póte formá si formulá o cestiune de intepretare a statutului organicu, candu in acésta privintia statutulu este chiaru ca lumin'a sórelui in principiu si in dispositiunile speciali?! En so-cotiti bine greu'a retaciere.

Sciti ce va se dica tragerea de atari casuri in discussiune publica sub rubric'a de „Interpetare a statutului organicu?“ Nici mai multu, nici mai pucinu decâtu: justificarea consistoriului séu a episcopului pentru astfeliu de abusuri. Firesce pentru cà — daca astfeliu de casuri nu sunt deplinu si limpede regulate prin statutu, apoi deslegarea loru intru intielesu, séu dupa intersulu cutarui consistoriu, eo ipso, nu se póte dice calcare de lege; prin urmare nici nu se póte trage la raspundere acelu consistoriu pentru atare aplicare a legii!

De acea eu credu, si vinu a rogá fórté frumosu pre cei ce sunt chiamati a scrie si a publicá scrisele loru asupra unoru astfeliu de casuri, si rogu desclinitu pre onorabil'a redactiune a acestei foi se nu publice acestea sub falsulu titlu de „interpretare de lege,“ ci la locul loru cuvenitu, adeca sub genuinulu loru titlu de: abusuri si volnicii oficiali, séu de „calcàri de lege capitali din oficiu.“ *) Ér cestiunile, ce din aceste abusuri, volnicii si calcàri capitali de lege din oficiu, naturalmente trebue sè se nasca in mintea omului dreptu cugetatoriu, si pre cari a le desbate este detorinti'a celoru ce se intereséza de

*) Aci se ni permita ilustrulu autoru o mica observare. Noi nu suntemu autoritate oficiosu, ca celea scrise si publicate de noi se póta servi de actu oficiosu, prin urmare de unu actu ce ar poté justificá procedur'a consistoriului cu absolvarea lui de vina. Acést'a se tiene de atributiunea sinodului eparchialu. Apoi credemu, cà o corporatiune morala, unu organu bisericescu, nu póte, nu-i este iertatu, se comita abusuri si ilegalitati, si daca le-a comis, ni mai place a presupune cà acést'a n'a facut'o din adinsu si cu intentiunea. Red.

dreptulu, legea si moral'a poporului nostru, dupa mine ar fi cam acestea:

1. Cum — preste totu este a se scuti poporulu si biseric'a de astfelu de abusuri si atentate din partea organeloru diecesane?

2. Cum in casuri speciali, concrete, este a se remedia séu repará reulu? Pre cine si in ce mesura cade aci responsabilitatea mai vertosu?

3. Care este dreptulu celor nemedilocitu vatamati prin astfelu de calcári de lege? Apoi din punctulu de vedere alu dreptului publicu, alu moralei si ordinei in sinulu autonomiei bisericesci, — care este dreptulu si resp. detorinti'a in astfelu de casuri á episcopului, capu alu diecesei, mai de parte a metropolitului si a consistoriului metropolitanu, si in fine a congresului nationalu, candu — in ori ce modu, pre ori ce cale le vinu la cunoscintia acele casuri?

Da, aceste cestiuni potu se fie la locu, fienducá nu le avemu inca specialmente regulate, si asupra acestora bucurosu vomu ascultá si vomu dá la rondulu nostru opiniuni aici in acésta pretiuita foia si ori unde ar fi de lipsa. *) In totu casulu se nu perdemu din vedere, cá prin abusuri de acésta natura nici decátu nu se vatema numai alegetorii, resp. maioritátea loru, ci se vatema constitutiunea cea democratica a bisericei nóstre, si prin astfelu de vatemari se subsapa chiar biseric'a, sguduindu-se credinti'a poporului in moral'a organeloru bisericesci!

Cestiunea ce sulevéza amintitulu articlu despre valórea si resp. necesitatea de republicare a concursului la unu asemenea casu de alegere nimicita séu alterata, inca este reu precisata, si considerata dintrunu punctu de vedere pré angustu. Dar concursulu in procesulu de alegere nu este scopu nici principiu, ci medilocu spre scopu; ca atare pururia trebuie consideratu dupa regulele oportunitáti. Aci inse interesulu si votulu, séu dorinti'a alegetoriloru, legalmente espresa intre tóte impregiurárele trebuie se remana decidietória. Precátu acésta cestiune nu este regulata specialmente in statutulu organicu, ea — dupa a mea parere, póte se fie regulata, conformu necessitáti si impregiurariloru, de sínódele eparchiali, prin medilocirea unui regulamentu propriu, ér daca s'ar simti trebuinti'a de uniformitate in procedura pentru intréga provinci'a metropolitana, obiectulu póte fi adusu congresului nationalu si regulatu prin acest'a. Pana la atare regulate, consistoriele ar fi se urme dupa echitate, tienendu in vedere binele, dreptulu si dorinti'a alegetoriloru si destinatiunea concursului, carea este de a procurá alegetoriloru cátu mai multi si mai buni competentí pentru postulu ce este de a fi implinitu prin alegerea loru.

Atát'a de asta data in pripa si pre scurtu.

V. Babesiu.

Interpretarea Statutului organicu.

„Cine este competenté a decide in causele alegerei de preotu ca foru de prim'a instantia: scaunulu protopresbiteralu séu consistoriulu eparchialu?“

Casulu comunicatu in Nr. 3. si provocarea on. redactiuni, ca inteliginti'a se contribue pe calea publicitáti la interpretarea statutului organicu, me indemná si pe mine a me ocupá cu cestiunea de mai susu; pentrucá stat. org. si in punctulu acest'a cam suferé esplicári, si daca cine-va voiesce se caute nodu in papura lu-afla. Arguminte se afla si pentru un'a opiniune si pentru alt'a; inse daca va scrutá omulu cu deamenuntulu dispositiunile statutului organicu, si va mai combiná si asupra ratiunei unoru §§. apoi negresitu va aflá adevéru.

Eu me voiu nesuí se aratu argumintele possibili pentru ambele combinatiuni, si in fine mi-voiu face conclusiunile mele supunendu-le aprecierii onoratoriloru cetitori si organeloru competentí.

Sunt unii, cari dicu, cumca alegerea de preotu, toema ca cea de invetiatoriu are lipsa de „*intarire*“ din oficiu, si cumca deci intarirea séu nimicirea alegerei de preotu (me folosescu intr'adinsu de terminulu „preotu“ in locu de „parochu“ care se cuprinde in stat. org. pentrucá prin acestu terminu se póte intielege si parochulu si capelanulu) si deciderea asupra apelateloru intrate in contra alegerei — cade in competentia consistoriului eparchialu ca foru de prim'a instantia, pentrucá:

1. Dupa §. 110. St. org. „Consistoriulu eparchialu este organulu *administrativu* si judecatorescu permanentu in trebile bisericesci, scolari si fundationali in dieces'a intréga.“ Apoi alegerea de preotu inca este tréba bisericesca *administrativa*.

2. Dicu, cumca alegerea preotului inca este o „*decisiune*“ a sinodului parochialu, apoi dupa §. 16. st. org. „Recursele contra vre-unei decisiuni a sinodului parochialu se potu face in 14. dile la scaunulu protopresb. *de unde se innaintéza la consistoriulu eparchialu*“ — deci de aci urméza cumca scaunulu protopresb. *nu este competenté a decide in meritu asupra vr'unei decisiuni a sinodului parochialu, ci numai a o subscerne la consistoriu.*

Acésta praesa cu nescari modificári esentiali se urméza pana acuma precumu sum informatu in un'a din eparchiele metropoliei nóstre si anume astfelu: *cá alegerea nici nu se esaminéza prin scaunulu protopresb.* nici eventualele apelate nu se predau la scaunu totdeun'a, ci protopopii consideranduse de comisari consistoriali la actulu alegerei — dupa efep-tuire numai decátu subscernu actele la consistoriu, apelatele inca in cele mai multe casuri se subscernu deadreptulu acolo, éra consistoriulu „*intaresce*“ séu „*nimicesce*“ alegerea *ca foru de prim'a si ultim'a instantia.*

Ast'a dupa parerea mea nu este procedura corecta, si nu corespunde nici literei nici spiritului statutului

org. ci provine de o parte, din impregiurarea, că dd. protopopi si scaunele protopresbiterali *séu nu suntu conscie si jaluse de drepturile lor acordate prin lege, séu n'au cetitu cu atentiune si n'au studiatu legea*; ér de alta parte provine de acolo: *că consistoriulu nu voiesce se pricepa spiritulu statutului organicu, care este liberalu, si intentiunea lui care este decentralisarea*, ci nesuesce se centraliseze in manile sale *tóte acele drepturi, cari nainte de statutu erau in manile arhierelui cu asiá numitulu seu „sinedriónu“, ca prin acést'a se-si demustre omnipotenti'a sa in eparchia.*

Dar acést'a tendintia peste totu este periculósa pentru biserica, pentrucă absolutismulu totdeun'a este mai pucinu periculosu, ma de multe ori chiar bunu in man'a unui omu intieptu, redicatu peste partide si fara interese personali — pana candu elu este in intregitatea facultatiloru sale spirituali si corporali, — decâtu in manile unei corporatiuni *inamovabile*, care in cele mai multe casuri *este eflucsubu unei partide*, prin urmare ea inca are interese de partída.

De periculu ce invólve absolutismulu pentru biserica, — carea ca corporatiune morala numai cu mijlóce morali se póte sustiené — a voitu se scape biseric'a nóstra urditoriulu statutului org. si inca atunci candu, elu éra in deplina putere, — deci nu se cuvine ca noi *pigmeii* se-i desconsiderámu intentiunile si maretiu-i opu pana inca nici n'a prinsu radecine cum se cade.

Fapt'a consistoriului respectivu in cestiunea de pe tapetu este in contradicere cu legea.

Cáci ce influintia dá legea consistoriului asupra alegerei de preotu?

Éca ce:

„A ordiná comissiune permanenta pentru *esaminarea* celoru ce au a se innaintá in trépt'a preotiésca“. (St. org. §. 121. p. 8.)

Si apoi prin acést'a comissiune consistoriala a-ii *esaminá*, si daca-ii afla demni a li dá *testimoniu de cualificatiune, fara care nu potu nici macar „aspirá“ la trépt'a preotiei.* (§. 13.)

Este intr' adevéru dreptulu celu mai *ponderosu* acél'a care i-dá legea consistoriului cu privire la alegerea de preotu, pentrucă *fara testimoniulu lui fie cátu de invetiatu respectivulu candidatulu — elu nici in combinatiune nu póte intrá*; pana candu din contra vedemu că *din necessitate* si chiar unoru ómeni mai slabuti, cari n'au pregatirile recerute, daca voiesce li dá voia a se supune la *esamine private* din teología, in fine i-esaminéza si elu, si dandu-li *testimoniu de cualificatiune* i-face apti de a deveni alesi de preoti. Dar chiar pentru acést'a a aflu de bine legislatiunea nóstra bisericésca a nu-lu mai insarciná si cu alte *afaceri ulterioari* in o cestiune desi fórté *ponderósa* dar atátu de simpla cum este normata alegerea de preotu, unde individu neaptu nici in *candidatiune* nu póte intrá, — ci i-a terminatu *influinti'a* acéi, cáci *esaminandu* consistoriulu pre *candidatulu* si *providendulu* cu *testimoniulu de cualificatiune* si-a terminatu

agendele referitórie la alegerea de preotu, cadiendu cele restante in *competinti'a sinodului parochialu*, apoi a scaunului protopresbiteralu, si in fine candu *tóte* sunt in ordine in a *episcopului*, care, *daca nu sunt* impedimente canonice, pe alesulu lu-*hirotonesce* si-i dá investitur'a canonica, respective celui *hirotonitu* déjà numai pe acést'a din urma.

Dar se lasámu se vorbésca in sa-si legea.

Stat. org. §. 31. dice cumca: „Scaunulu protopresbiteralu este acea autoritate in *afacerile bisericesci*, carea *in acestea in generalu*, ér in celea mai josu enumerate in *specialu* forméza *forulu de prim'a instantia* in metropolia.“

Deci *alegerea de preotu inca fiindu afacere bisericésca*, chiar de n'ar fi altu §. mai lamuritu, dupá sengerulu acestu §. *esaminarea* alegerei de preotu ar eadea in *competinti'a* scaunului protopresbiteralu, *pentrucă* in *afacerile bisericesci in generalu* acést'a este *forulu de prim'a instantia*.

Inse §. 33. p. 2. eschide veri-ce dubietate in asta privintia, pentrucă acolo *in specialu* se enumera *esaminarea* alegerei de preotu intre agendele scaunului prot.

Éta testulu legei:

„§. 33. De *competinti'a* scaunului protopresbiteralu *ca foru de prim'a instantia* se tienu urmatoriile obiecte:“

„2. Controversele referitórie la *logodna* (incredintiare) si *casatoria* in partea loru canonica; a *pertraptá* obiecte bisericesci, si disciplinari preotiesci — *pe cari consistoriulu le incredintéza scaunului protopresbiteralu ca forulu de prim'a instantia; a esaminá* *alegerile de parochu, capelanu, diaconu si altoru fecie bisericesci.*“

Impregiurarea că la causele „disciplinari preotiesci“ este espresu preserisa *conditiunea delegarei din partea consistoriului* — dovedesce că celelalte cause unde acést'a *conditiune* nu se amintesce, *neconditionatu* cadu in *competinti'a* scaunului protopresbiteralu.

Dar se lamuresce cestiunea si prin §. 37. care dice, cumca, „apelatiuni dela scaunulu prot. se potu face la consistoriulu eparchialu in 14. dile, ér cele mai tardiu facute nu se ieu in *consideratiune*, si otarirea scaunului protopresb. *se pune in lucrare*, afara de causele *matrimoniali* terminate cu total'a *despartire* a *pàtiloru* — cari trebuescu *din deregatoriá* a se subscerne consistoriului respectivu.“

Deci de acéi se vede, cumca causele alegerei de preotu numai in casu de *apelatiune* se potu subscerne la consistoriulu eparchialu. Totu acést'a dovedesce si §. 121. p. 10. care dice, cumca, intre agendele senatului stensu bisericescu dela consistoriulu eparchialu cade: „a decide in *instanti'a a dou'a* causele apelate dela scaunele protopresbiterali (va se dica *tóte* care cadu in *competinti'a* scaunului prot. ca foru de *prim'a instantia* *daca sunt* apelate) si cele subscernute din oficiu“ (adeca: cele *matrimoniali* terminate cu total'a *despartire* a *pàtiloru*.)

Si in fine cea mai eclatanta dovéda despre ace'a, cumca deciderea in prim'a instantia asupra alegerei de preotu nu cade in competinti'a consistoriului este impregiurarea, cumca o asemenea dispușetiune nu se afla in §. 121. unde in 11. puncturi sunt taxative enumerate tóte agendele senatului str. bisericescu dela consistoriu; — pe candu cu privire la invetiatori §. 124. apriatu dispune cumca: „Senatulu școlariu va *intarí* in posturi pe professori si *invetiatori*.“

Deci daca si alegerile de preotu ar trebui „*intarite*“ si daca acést'a ar cadea in competinti'a consistoriului, negresitu si acestea s'ar cuprinde espresu in lege.

Facia de acestea dispușetiuni positive si repetite in lege §-lu 16. citatu mai susu, nici intr'unu casu nu se póte aplicá la alegerea de preotu, ci acel'a negresitu se referesce la acele decisiuni, cari dupa §. 7. p. 8. din oficiu trebuie subscernute consistoriului concerninte spre *pertractare ulterioara*. (Acestea inca ar trebui intr'unu modu óre-care staverite, cáci a presupune cumca tóte decisiunile sinodului parochialu ar avea nevoia de pertractare ulterioara prin consistoriu, ar insemná a lipsí comun'a bisericeșca de autonomi'a sa, si a sporí agendele consistorieloru fara necesitate intr'o mesura careia n'ar fi in stare a corespunde.)

Prin urmare din tóte acestea resulta cumca:

1. *Alegerea de preotu n'are lipsa de intarire „din oficiu“ ca cea de invetiatoriu, ci numai de „esaminare“, si decumva alegerea au decursu in ordine buna, conformu dispușetiunilor statutului organicu, si apelate n'au intratu, séu au intratu tardiu, autoritatea* (terminulu „*foru*“ nu este corectu aci) *competinte prin decisu constatandu aceste, subscerne actele la Episcopulu pentru afacerile ce cadu in eschisiv'a lui competintia*. Si daca póte fi vorba de „*intarire*“ in astfelu de casuri, aceea nu póte fi alt'a decâtu „*investitur'a*“ Archiereului, — pentrucá de ar fi intarita alegerea macar si din partea scaunului protopr. si a consist. eparch. si a celui metropolitanu, si Episcopulu ar avea esceptiuni canonice fundate in contra alesului — ea totusi nu s'ar potea efeptuí, pentrucá alesulu n'ar poté devení preotu.

2. *Autoritatea indreptatita a esaminá si eventualminte a decide asupra alegerei de preotu, ca foru de prim'a instantia este: scaunulu protopresbiteralu; ér consistoriulu eparchialu: numai in casu de apelata asupra decisiunei scaunului protopresb. este competinte in astfelu de afaceri ca foru de a dou'a instantia.*

Acestea sunt convingerile mele basate pe lege; nu dicu inse cumca ar fi rea o dispușetiune, ca si aceste cauze se se supuna unei suprarevisiuni consistoriali, bunaóra ca cauzele matrimoniale, pentrucá mi-potu intipuí si casuri de acelea unde o controla mai ampla ar fi necessaria; inse a dispune astfelu cade in competinti'a congresului nationalu. Ba decumva reclama interesulu bisericeii m'asi convoi si la ace'a, ca p. e. consistoriulu prin unu regulamentu

privitoriu la alegerea de preotu provisorialminte se dispuna, ca scaunele protopresb. sé nu se puna in nemijlocita corespundintia cu episcopulu, ci actulu alegerei esaminatu si provédiutu cu decisiunea loru, *pe calea consistoriului* se-lu substérna la episcopulu, apoi ele nainte de a-lu substerne mai susu se-lu *supraesamineze*, — inse aceea sustienu susu si tare, cumca nerespectarea legeri, si ingerinti'a unui foru in competinti'a altui foru este unu lucru nepermisu si este periculosu pentru tenerele institutiuni a le bisericeii nóstre.

Deci si eu sustienu, cumca consistoriulu care *ca foru de prim'a instantia* a adusu sentinti'a comunicata in Nrulu 3. nunumai pentru cele aretate acolo, ci si prin aceea a calcatu legea, cá in locu de a fi retransmisu actulu la scaunulu protopr. cu indrumarea ca se-lu provédia ca foru de prim'a instantia, s'a delasatu in meritulu cauzei *usurpandu prin acést'a dreptulu scaunului protopresbiteralu*. ?

Religiunea si influinti'a ei asupra omenimei.

(Continuare.)

Daca consciinti'a religiósá are misiunea de a conduce pre omu in viétia, si a-i aretá modulu desvoltarei sale, atunci credemu, cá nu ne insielámu, candu sustienemu, cá cea d'antaiu si cea mai insemnata detorintia, ce o are omulu in lume este: a ingrigí de formarea acestei consciintie. Dar ca se o potemu formá, trebuie se o cunóscemu din tóte punctele ei de vedere.

Am disu, cá sub religiune intielegemu, „referinti'a, in carea se crede omulu a vietui cu Dumnedieu“. La acést'a trebuie se adaogemu, cá sub conscientia religiósá nu intielegemu alt-ceva, decâtu starea aceea a nóstra, candu noi in orice momentu alu vietii avemu inaintea ochiloru, „referinti'a, in carea ne credemu a vietui cu Ddieu“, si aducemu tóte faptele nóstre in legatura cu acést'a referintia. Va se dica trebuie se venimu in curatu mai antaiu cu formarea religiunei in omu, pentrucá avendu religiune, avemu si conscientia religiósá.

Din modulu, in care am definitu religiunea se vede, cá ea nu este nici scientia nici fapta, ci unu actu internu. Se nasce deci acum intrebarea, cá in ce reportu sta acestu actu internu cu viéti'a spirituala a omului?

Resolvirea acestei intrebari a datu ansa la dispute literarie insemnate. Avendu aceste dispute mare valóre instructiva pentru scopulu nostru, le inregistramu aci pre scurtu, si anume:

S'a sustienutu adeca, cá religiunea este obiectu alu scientiei. Este adeveratu, cá religiunea inca se propune si se invétia, inse chiar in viéti'a de tóte dilele facemu mare deosebire intre religiune si celelalte obiecte de invetiamentu; nu potemu dice adeca nimeni asia de usioru „*religiosu bunu*“, cum i potemu dice: *matematicu bunu, istoricu bunu, filologu bunu etc*

Si fariseii de pre timpul mantuitoriului Cristosu „cunoscú ale legii“, dar din motivu că „nu facéu ale legii,“ mantuitoriulu Cristosu le disputa religiositatea si ii-numesce, „pui de nepârca.“ Dovéda destula, că pentru formarea religiunei in omu scienti'a nu este sengura pentru sine de ajunsu.

De altmintrelea asertiunea, că „religiunea este obiectu alu scientiei“ se interpretéza in diferite moduri. Unii facu religiunea de obiectu alu memoriei. Este dreptu, că memori'a inca si-are in formarea religiunei in omu cerculu ei de activitate, pentrucă fiendu tóte religiunile positive basate pre nescce principie date, invetiamentulu religiunei lu-incepemu, si este corectu asia, prin aceea că cautamu a ne intipari in memori'a nóstra faptele si adeverurile religiunei. Acestea inse singure de sine nu forméza religiunea; ci ele sunt numai nisce medilóce, prin cari voimu se ajungemu la inima, unde sementi'a semenata in acestu modu se prinda redacini si apoi astfeliu se formeze pre omulu religiosu. Altii dicu, că mintea este chiamata a luá sub ingrigirea sa principiele religiunei, a le prelucrá si astfeliu a formá religiunea; in omu. Este adeveratu, că noi in tóte impregiurările vietii nóstre avemu forte mare necesitate de minte, si asia nici in religiune nu potemu denegá mintiei cerculu ei de activitate; suntem detori inse a grigi, ca se nu-i dâmu o sarcina mai grea, decâtu ce este in stare a o suportá. Sant'a scriptura inca pune mare pondu pre minte. Asia mantuitoriulu Cristosu se bucura de tenerulu, carele i-a datu unu „respunsu cu minte“ (Marcu 12. 34); ér apostolulu Pavelu dice: „nu fiti prunci cu mintea, ci cu mintea fiti deseversiti“ (1. Cor. 14. 20) Un'a inse nu trebue se o perdemu din vedere, că mintea singura de sine nu este in stare a produce in omu religiunea. Mintea are in religiune numai a rola negativa, care consta intru aceea, ca se nu lase se intre in religiune superstitiuni; ci se le deosebésca pre acestea, de adeveratele principie ale religiunei. A lasá mintea nóstra a merge mai departe in religiune, ar insemná a o lasá, sè se ocupe de unu lucru, pentru carele s'a doveditu prin esperientia de necapace; pentrucă, „nu este voue a sei anii séu timpurile, pre care tatalu le a pusu intru a sa putere.“ (Fapt. apost. 1. 7.) Avemu a mai inregistrá in directiunea acést'a inca aceea parere, carea sustiene, că religiunea este productu alu ratiunei, respective a acelei facultati superiori a spiritului omenescu, carea se inaltia preste conceptele cele marginite, ce le forméza mintea in lumea ideiloru, si conchide dela esistenti'a fientieloru marginite la esistenti'a unei fientie nemarginite, dela efectele ce se areta in lume la esistenti'a unei cause supreme, dela legatur'a cea atátu de cu scopu, ce exista intre lucrurile din lume la esistenti'a unei inteligentie supreme etc.

Este adeveratu, că ratiunea prin ideile sale contribuesce la formarea religiunei in omu, apostolulu Pavelu inca recunósce insemnatatea acestoru idei in

formarea religiunei, candu dice: „Cele nevedite ale lui Ddieu dela zidirea lumei din fapturi fiendu cunoscute, se vedu, si vecinic'a putere si dumnedierea lui.“ (Rom. 1. 19.). Inse totu acelu apostolu ne aréta, cătu de pucinu póte produce spiritulu omului in religiune in cuvintele: „De vreme ce cunoscendu pre Ddieu, nu ca pre Ddieu l'au maritu, ci s'au facutu inzadarnici intru eugetele loru, si s'au intunecatu inim'a loru cea ne'ntiegetória; dicendu-se pre sine intiepti au nebunitu.“ (Rom. 1. 21., 22.) Dreptu ce nici ratiunei nu i potemu atribuí in religiune alta rola, decâtu celu multu aceea, că daca ea póte formá idei drepte, atunci acestea ne intarescu convictiunile religióse cascigate pre bas'a revelatiunei divine.

Candu scriemu acestea ne aducemu aminte de cuvintele poetului germanu Göthe, carele dice: „ratiunea a fost totdeuna in minoritate,“ si de cuvintele unui psihologu germanu, carele dice: „este unu lucru fórtu tristu, că nici astadi nu exista garantia destula, că ratiunea se va ridicá in némulu oménescu vre odata la maioritate.“ Aci trebue se mai considerámu si aceea impregiurare, că de multeori se ascundu sub masc'a ratiunei si producte ale fantasiei.

Este adeveratu, că si fantasi'a si-are rolulu seu in viéti'a religiósa, ca si tóte celelalte facultati ale spiritului, inse pentru acést'a nu este nimenea indreptatitu a o innaltia pre ea singura la rangulu de isvoru alu religiunei.

Candu sustienemu deci, că religiunea nu este productu alu scientiei, se nu créda cineva, că dóra am desconsiderá scientia, am desconsiderá puterile intelectuali ale spiritului omenescu. Nici de cătu, suntem departe de acést'a. Noi le recunóschemu puteriloru spirituali insemnatatea si adeverat'a loru valóre in religiune, inse nu ne este iertatu se uitámu aceea impregiurare, că ele in formarea religiunei nu au alta rola, decâtu ne aréta numai calea, pre carea potemu petrunde mai usioru in internulu omului, si ne imbraca principiele religiunei descoperite in vestmentulu acél'a, in carele potu petrunde mai usioru in omu, pentrucă se formeze din elu pre omulu religiosu.

Se nu créda cineva mai departe, că religiunea si institutiunea aceea, ce si a luatu asupra-si missiunea de a propagá religiunea in poporu este unu „malum necessarium“ pentru poporu pana atunci, pana candu acést'a prin scientia si cultura se va desvoltá, si ca atare nu ar mai avé lipsa de ajutoriulu si scutulu religiunei; pentrucă precum scienti'a ne aréta calea, prin care putemu semená in internulu omului principiele descoperite ale religiunei, tocma asia ne indémna religiunea a ne desvoltá cătu mai multu facultatile nóstre fisice si spirituali, si a ne cascigá cătu mai multu scientia si cunoscintie, si apoi aceste cunoscintie a le intrebuintia in sensulu si directiunea data de acél'a, carele ne a inzestratu cu aceste facultati.

Celu ce nu recunósce acestu adeveru, aiba elu cătu de multa scientia, nu póte ocupá locul cuve-

venitu în societatea omenéscă, și tóta scienti'a sa, séu rămâne pentru societatea omenéscă unu tesauru îngropatu, séu o întrebuintieza contra binelui seu și alu societății, în carea traiesce. Faptulu, de care vorbim este de mare însemnatate, și se póte aplicá fórte bine și asupra poporului nostru. Dacă acei'a din poporul nostru, cari au avutu norocirea a-si cascigá cunoscintie prin scoli, aru cautá, ca se întrebuintieze aceste cunoscintie amesuratu prescripteloru divine ale religiunei nóstre, atunci nu amu cadé din desastru în desastru, atunci ar cunósce fiecare din inteligentii nostri modulu, în care este chiamatu a-si întrebuintiá cunoscintiele cascigate în scóla, în cele mai multe casuri prin denariulu poporului, amesuratu pretensiuniloru acestui poporu, carele l'a crescutu de multe ori detragendu-si chiar panea dela gura.

Atragemu deci atentiunea carturariloru nostri asupra acestui incidentu, și pretindemu dela ei în modu imperativu se nu se lase a se denaturá, ei a lucrá dupa principiile religiunei nóstre strabune, pentrucă tóta orbecarea nóstra nu provine de aiurea, decâtu din instrainarea de religiunea strebuna, pre carea antecesorii nostri ni o au pastratu cu atâtea sacrificia. Acésta instreinare de religiune este caus'a tuturoru calamitatiloru, în cari traimu. De sub acestu reu dar se cautámu a ne emancipá, dacă voimu se ne mérga mai bine.

(Va urmá.)

Studie despre arta.

(Dupre Herbart.)

IV.

Art'a de a cresce séu educatiunea.

Educatiunea se numera între afacerile familiei, unde se nasce și se rentórcé de comunu. Numai lips'a de invetiamentu variu și pretiosu o mai impinge și prin scole, unde nu-i se póte satisfice nici odata. Dar adese ori se recere dela educatiune mai multu de câtu e posibilu.

Spiritele cele mari, aducandu-si aminte de juneti'a loru, afirma că, în multe privintie a trebuitu se fia fostu altmentrea educatiunea ce o gustasera. Apoi se indatinéza a observá și a judecá despre prestatiunile pedagogice, ce se facu la junii de sub ingrigirea loru. În fine la cei educati analizéza fruptele educatiunei bune séu rele. Opiniunile, care se nascu din judecatile aceste, osciléza în coci si în colo, va se dica nu se póte face deosebirea între aceea, ce e de atribuitu naturéi și ce educatiunei; ma! osciléza și intru apretiarei valoréi, ce ar' merita-o cutare successu. Astu-feliu dacă si-a castigatu cine-va cunoscintie eminenté, intréba multi de ce folosu sunt, dacă respectivulu nu are ver unu postu séu maiestria, ca se le folosésca. Séu dacă altulu rămâne inocentulu pana aprobe de betranetia, érași intréba multi, ce folosescé si acést'a, dacă nu pote resistá omulu în tóta viati'a sa la iritamentele naturéi și ale societății. În fine dacă pre undeva s'a prefacutu în datina a observá moralitatea cu tóta stricteti'a, érași striga cei mai multi ómeni, că ast'a e încordare nefolositorie.

Dintre tóte opiniunile aceste oscilatorie, cea de antáia merita mai multa atentiune, adeca examinarea junetiei proprié; deorace omulu si-pote dá despre trecutul seu astu-feliu de testimoniu, în câtu nici invetiatululu celu mai mare

nu-lu póte supliní. Totu insulu scie bine, ce a petrecutu, ce nu a potutu face, ce felu de aplicári i-au remasu neîntrebuintiate și care nepedepsite; în ce directiune a pof-titu miedie ajutorie spre desvoltarea sa și pre ce căi adeseori oprite le-a ajunsu. De aceea se si plange fia carele, că educatorii i-au rapitu timpulu cu lucruri nefolositorie, și că ei l'aru fi potutu întrebuintiá cu alte exercitii mai acomodate. Alții apoi se plangu, că vivitiunea spiritului loru june a fostu innadusita prin sila cumplita, energi'a naturala subjugata, erorile cele de antáiu nu au aflatu destula resistentia, și astutímea cea juna a aflatu destule porti deschise pentru ca se scape de control'a cea defectuosa.

Dacă amu trage la respundere acum pre parinti, educatori și magistri, acesti'a nu ar trebui se se supere, dacă ii-amu întrebá se ni-spuna despre tote casurile de mai susu ce intentiuni avura, cum de le-au neglesu, de ce aflara adeseori timpire si neprecugetare, unde poteau asteptá atentiune, precugetare și simtiu corectú; de ce uitara respectivii loru elevi lucrurile imprimate cu greutáti nespuse; de ce a disparutu cutare desteritate, carea a custatu multe sacrificie și de ce nu au întrebuintiatu destula grige spre a nu lasá se se incuibeze reulu.

Dacă amu potea analizá de ajunsu obiectele aceste din amendoue punctele de vedere, atunci s'ar reversá lumin'a via si preste capulu individului educatu; lumin'a acést'a ar' trebui se se reverse preste naturi cu totul deosebite și se le lumineze întreaga istori'a junetiei, dacă e se chiarificámu greutátile și nesiguranti'a educatiunei. Resultatulu acestor scrutári s'ar concentrá în amagiri proprié și în opiniuni false de ale educatoriloru.

Spre a produce confusiune suprema în opiniunile aceste, mai venirea apoi unii si pledara pentru libertatea transcendentala a invetiamentului. Permițendu-o si pre acést'a, devine imposibila ori ce educatiune morala, ca se nu dicemu, că ast'a însemnéza chiar nebunia.

Cei ce pledéza pentru libertatea invetiamentului aduca-si aminte, câte ustenele lu-custa adeseori și pre omulu celu maturu, candu se vede silitu se cugete ani întregi, pana candu cutéza se esprime ceva. Acum dacă omulu celu maturu si-statorescé numai cu greutate tienut'a sa, cumu potemu pretinde dela educatoriulu ca se dirigeze conduit'a elevului seu, pentru-cá nu vorbim aici de idealurile ce si-le face siesi educatoriulu, cí numai de pretensiunile omului practicu. Pretensiunile aceste au valóre numai pentru presente; manile venitoriului nu le potemu legá; venitoriulu e în stare se produca ceea ce noi nu potemu prevedé.

Ceea ce potemu prevedé în momentulu presinte se resuma în urmatoriulu postulatulu: „se sustienemu în elevi poterile disponibile.“ Educatoriulu nu póte creá si nici reformá pre omu; densulu póte delaturá pericululu cutare séu cutare și mai multu nu-i potemu pretinde.

Între poterile aceste numerámu cu deosebire vioitiunea junetiei. Aducandu-ni acum aminte de statulu, fia carele va precepe, că omulu trebuie se se dedee a fi marginitu din junetia; prin urmare alu doilea postulatulu suna: „junii trebuie se invetie a ascultá.“ Poterea loru trebuie se întimpine destula resistentia, chiar pentruca se nu afle nici odata resistentia.

Dar aici ni-se ivescu greutáti noué. Midiloculu celu mai simplu, pentru ca se nu întimpine resistentia, este secretulu si mintiun'a. Unii educatori vrendu se deslege cestiunea, presupunu, că junii mintiescu, dacă potú; prin urmare trebuie supravighiati intru atáta, ca se nu li-ramana timpulu de faurirea planuriloru secrete, va se dica se-ii cumulezi cu lucru de demaneti'a pana ser'a. În câtu-va au dreptu; dar' dacă observezi strictetia și punctualitate intru realizarea acestui planu, atunci se vedí câtu de departe ajungi cu postulatulu primu. Dacă e se sustienemu în elevi poterile disponibile, atunci trebuie se li-lasámu campulu liberu, căci dacă misiicárilé loru tientescu numai spre educatoriulu, edu-

catiunea produce din ei nise bastardi, cari la betranetie voru trebui se se incerce a se misică, pentru ca se-si cunósca poterile; dar nu le voru cunósce nici odata, voru remané tota de-un'a inderatulu natureloru celoru libere; in tota viéti'a lor vor orbecá si nu-si voru poté ajutá, fora se vor recompensá dupa cumu voru poté.

Supravighiarea acést'a rigorósá nu o potemu admite; prin urmare între supravighiare si ocupatiune trebuie se existe alta legatura.

Se dice — si inca cu dreptu, — cá junii cei buni nu potu minti inaintea tatálui si a mumei. Dar pentru ce? Pentru cá s'au dedatu se comunice confidentialu. Aici jace massim'a vietiei lor. Si astufeliu am fi afflatu alu treilea postulatu pedagogicu; pentruca elevii juni se se dedée a multumí poff'a de a comunicá nunumai între sine, ci si cu educatorulu, daca e se existe intrensii simtiementulu, care se opune chiar din launtru intentiunei de a minti. Daca s'a consolidatu odata simtiementulu acest'a, ajunge se pedepsesci numai unele mintiuni si elevulu se va rusiná; atunci poti intrebuintiá supravighiare cátu de mare dar fora de acést'a tota pretensiunea intarita la mintiuna.

Resumandu cele premerse, potemu dice cá prin seriositate si firmitate trebuie se strapunemu pre elevi in unu stadiu preste totu placutu, care se-i invite oresi cumu la sinceritate sociala.

Tote cele alalte sunt pentru educatiune numai postulate de gradulu alu doilea si alu treilea si nici de cátu de gradulu antaiu.

Intre postulatele aceste secundarie se cuprinde totu invetiamentulu incependu dela scolele elementarie pana din colo de universitáti. De acea scólele nu sunt si nu potu fi nici odata instituite de educatiune, pentrucá aici invetia unulu pre altii, dar si pre sine insusi. Scólele sunt instituite auxiliare ale familielor, care au satisfacutu dejá postulateloru de mai susu a educatiunei.

Ce e dreptu, invetiamentulu e de preferitu celoru alalte metode pedagogice, de ora-ce actiunea sa ca una sciintia si cunoscintia imprimata dupa sistemu duréza multu mai multu de cátu ori ce impressiune, ce s'a produsu in elevi prin iritarea temperamentulu. Simtiemintele alunga simtiemente, si omulu celu maturu simtiesce cu totulu altmintrea ca in juneti'a sa, pentrucá a trecut prin atáte iritamente ale lumii din afara, in cátu s'au stersu din trensulu mai tote impressiunile junetiei; dar' cunoscintiele se lipescu si séu se pastreza in starea loru strebuna séu forméza bas'a unoru studie noue, care agerescu judecat'a.

De aici urméza, cá educatiunea trebuie se tracteze intru acolo, ca se folosésca in lini'a prima invetiamentulu pentru cultivarea caracterulu, daca dorese se produca efecte permanente.

Dar' scopulu nostru nu e se desvoltamu din idea postulate pedagogice, ci vremu se remanemu pre langa omulu practic, pre carele lu-multiamescu si atunci parerile teoretice, candu i-restringu asteptárilu. Aici ne vedemu necessitati se observámu, cá la cei mai multi individi sunt chiar atátu de nesigure rezultatele, ce se speréza din invetiamentulu ca si cele ce provinu din crescerea propria, de ora-ce se recere fórté multu, pentru ca se inalti cutare cunoscintia, dar' apoi cátu de greu succede se alipesce de densa si liniamentele caracterulu. Spre acést'a se recere se simtiésca omulu ceea ce a invetiatu si ca massele cele colosale ale lucruriloru invetiate deja se produca una impressiune adenea generala, din carea se resara unu siru de concepte, massime si teoreme cultivate dupa logica si praesa. Pedagogi'a ni aréta camu trebuie se fia invetiamentulu pentru ca se póta produce actiunea de mai susu; dar' intru cátu se póte ajunge scopulu prefíptu, decidu totu deun'a individiu respectiv.

Cine nu scie din esperinti'a propria séu nu a observatu casuri speciale cátu de rapede dispare din omulu june cunoscinti'a si sciinti'a care i-au imprimatu-o educatorii cu

multa precautiune, ma! chiar cu interesu insemnatu in decursulu mai multoru ani; cine nu-a observatu cumu dispare si umbr'a esistentiei daca se schimba impregiurarile junelui si cumu se incuibéza opiniuni si nisuintie false, care corespundu talentulu naturalu; cine nu a vedíutu aceste cu ochii sei, acél'a nu-si va poté face idee si nici va crede cá se pote intemplá. Dar' atáta va fi esperiatu fia carele, cá examenul respectivu are valoare numai pentru diu'a in carea se depune, ér in diu'a urmatoria incepe a se pierde totu ce invetiase elevulu. Aparitiunile aceste ni-le esplicámu usioru, daca ni-aducemu aminte de cumularea diferiteloru masse de representatiuni. Daca se va uitá acumu cineva la complexulu acelor variatiuni, despre care esperintiele pedagogice producu testimonie atátu de contradictorie, atunci nu va scí de ce se se prinda, si fórté usioru va intrebuintiá midilóce false si reulu devine apoi si mai mare.

Din consideratiunile amintite urméza, cá valoarea pedagogica a invetiamentulu se reduce la nimicu séu se estinde numai preste forte pucini individi; dar lucrulu nu sta asiá. Cei mai multi ómeni sunt multu mai neautonomi de cátu se pota fi de sinesi cev'a. Fia care traiesce in cerculu cunoscutiloru sei; in acest'a esista aristocrati naturali, cari dau tonu in cutare si cutare intreprindere; totu acolo se forméza adeseori preponderantia de opiniuni si onoruri si carele se amesteca in ceea ce i-competé, si apoi de comunu fia carele intra in societatea acést'a séu ceea, dupa cum si-a castigatu sciintia mai multa séu mai pucina. Preste totu luandu cunoscintiele determina directiunea omulu, si, fora de aceste, nu ai potea face din cinev'a aceea ce au facutu cunoscintiele respective, chiar si daca ti-ai propune. Considerandu, cá asupra spiritelor june influintiéza fórté tare invetiamentulu, ma! si decide locul omulu in societate, potemu afirmá, cá invetiamentulu se numera între cele mai tari poteri pedagogice si cá trebuie organizatu pre base pedagogice.

(Va urmá).

Diverse.

□ A esitu de sub tipariu: „Planulu de invetiamentu“ pentru scolele poporale in districtulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu aprobatu cu decisiunea consistoriala de datulu 10. Ianuariu st. v. 1877. N. ⁶⁶/₁ scol. Asupra acestei lucrári interesante vom reveni mai indetaiu in nrulu viitoriu.

— Parastasu pentru Emanuilu Gozdsu s'a celebratu in biseric'a catedrala de aici, dumineca in ¹³/₂₅ febr. a. c., la care a oficiatu Preasantitulu Episcopu Ioan u Metianu. Éra dupa terminarea actulu ceremonialu, Preasanti'a Sa a tienutu discursulu panegiricu asupra vietii decedatulu Emanuilu Gozdsu, carele a escelatu atátu de multu in fapte filantropice pentru progresulu culturai nationale si religióse morale. — Totu in acésta dia s'a oficiatu parastasu pentru Gozdsu, precum ni se scie, si in comun'a Curticiu, tienendu cuventare ocazionali parintele parochu si asesoru consistorialu Moise Bocsianu.

— O cugetare politica. Sub titlulu acest'a aparú de curendu o brosiura in limb'a romana, ce se incérca a demonstrá, cá numai acea atitudine a Romaniei este corecta si in deplina consonantia cu trecutul tierii, daca Romani'a facia de cris'a orientala va observá cu orice pretiu neutralitateá. Cuprinsulu acestei brosiuri culmineza in cuvintele urmatore: „Idei'a, carea ni se pare mai nimerita (in incuraturele, in cari se afla tier'a) ar fi de a nu incuragiá prin atitudinea si prin cuvintele nóstre nici pre Rusi nici pre Turci; a nu aretá nici unuia nici altuia nici simpatia nici antipatia; a pastrá, cum s'au rostitu corpurile legiuitore, neutralitatea nóstra, o neutralitate adevérata, ér nu o neutralitate cu mestesuguri; a nu inlesni nici impecadé trecerea, ér in casu de trecere, fia a unuia fia a celui alaltu se protestamu susu si tare inaintea Europei in contra

violarei teritoriului nostru, se ne rezervam activitatea pe viitoriu, si se retragemu armat'a noastră din ochii trupelor straine; se ne manifestam dorintiele noastre, ca se obligam pre Europa se ne garanteze pre viitoriu acea neutralitate, de care avem atât'a trebuința si care i este chiar si ei atâtu de necesaria. O foia romana din București, luandu notitia despre aparinti'a acestei brosiure dice, „câ dá, au fostu timpuri, candu poporul romanu se retragea in munti in timpuri de invasiuni dusmane; dar acést'a o facea numai atunci, candu la siesu numai avea aperiatori. De altmintrelea poporul si guvernulu romanu in casulu unei eventualități si-va scî face detorinti'a pre calea, carea o va aflá de mai oportuna pentru aperiarea esistintiei sale.“

— **Unu ordinu.** Diariile ne aducu scirea, câ in 25 ale lunei curente directiunea câilor ferate din Romania ar fi capetatu din Chiseneu unu ordinu, prin carele se invita a face toti pasii necesari, ca se aiba la dispositiune vagóne destule, ca la prim'a invitare se póta duce trupele rusesci la Dunare. „Köln. Zeitung“ luandu notitia despre acést'a scire dice: „Romanii se afla intr'o pusetiune fórte neplacuta. De voru tîené cu Turcia, atunci trebue se-si tramita armat'a din colo de Dunare, unu lucru, ce nu le-ar poté face nici unu servitiu, deoarece in casulu acést'a Rusii intra in tíera ca inimici. A tîené cu Rusii, inca nu este consultu, pentru câ Slavii li sunt nisce vecini pré periculosi, si apoi in fine inca nu se scie, ce resultatu pote avé unu astfelu de resbelu. De altmintrelea Romania se pare a fi pregatita pentru o visita a Rusiloru. In unu astfelu de casu principele Carolu se va duce cu guvernulu seu la Tergoviste, de unde se va mai adresá inca odata catra puteri pentru ajutoriu.“ Ministerulu presiedinte demintî in siedinti'a senatulu din 25 ale curente c. n. faim'a respândita, câ ar esistá între Rusia si Romania vre unu pactu de aliantia.

— **Cabinetulu ministeriale magiaru reactivatu.** Foi'a oficiala „Budapesti Közlöny“ din 27 ale lunei curente publica decretulu, prin care dlu Colomanu Tisza se invita de nou la formarea cabinetulu ministerialu. Dupa acestu decretu urméza decretele, prin cari se denumescu singuratecii ministri, din cari se vede, câ intregu ministeriuu este compusu totu din fostii ministri, portfoiuu de comerciú s'a incrediutu in modu provisoriu ministrulu de culte. Totu in 27 s'a redechisu si diet'a Ungariei, ale carei siedintie in timpul crizei au fost suspendate.

— **Sintóme de descompunere.** La sultanulu Abdul Hamid se observéza, dupa cum scriu foile, sintómele acelu morbu, carele facú pre fratele seu necapace de domnia. Dupa dechiaratiunea doctorulu Leidesdorf intréga famili'a domnitória din Turcia suferé de slabitiune de nervi in urm'a coruptiuniloru, de care s'au lasatu sedusi strenepotii Osmanidiloru. Afara de sultanulu mai sunt in viétia 4 principii din famili'a lui Abdul Meschid si 4 fii ai lui Abdul Aziz. Daca Nemesza va purcede totu atâtu de aspru facia de individii indreptatiti la tronu, ca in timpul din urma, atunci nu este departe momentulu, candu nu se va mai aflá nici unu membru din famili'a Osmanidiloru, capace de a luá in mana franele guvernulu. Se dice, câ Abdul Hamid pentru aceea ar fi esilatu pe Mithad pasia, pentrucá s'ar fi temutu de elu, câ voiesce a i rapí puterea din mana, pentrucá sè faca din imperiulu otomanu republica, ér pre sine de presiedinte alu acestei republici. In acestu visu alu sultanulu, dice o foia germana, se esprima finitulu, ce se pare a fi degiá destinatu Osmanidiloru. De altmintrelea nici unu domnitoriu puternicu nu ar fi in stare a mai scapá astadi imperiulu de descompunere. Scumpetea, ce domnesce in Turcia in urm'a introducerii baniloru de chartia si desecarea tuturoru isvóreloru de venitu facu si pre celu mai turcofilu a-si perde credinti'a in posibilitatea esistintiei Turciei. Resbelulu santu contra crestiniloru se propaga pre strada publice. Amenintiãrile si maltratãrile crestiniloru se inmultiescu pre fiecare di, asia încãtu poti dice, câ nu este nimenea securu de viétia in faci'a ataroru scene sangeróse, ce se ivescu in Damascu

si Jamboli. In Constantinopolu esista temerea, câ se prepara o revolutiune. Softele au adresatu sultanulu o petitiune, in carea pretindu imperativu rechiamarea la guvernulu a viziurulu Mithad pasia. Din acést'a cauza sultanulu a dispusu, ca in apropierea palatulu seu se sté doue nài gata, ca in casu de periculu se-si póta aflá scutu in ele impreuna cu partisanii sei. Cei din giurulu sultanulu se încérca a-lu capacitá, câ Mithad pasia a voitu numai se-lu insole prin constitutiunea lucrata de elu. Deci este mai bine, ca Turcia se caute a molcomí puterile prin ácordarea unoru privilegie provincieleru dela Nordu. Marele veziru, Edhem Pasia, judecatu dupa tîenut'a lui de pana acum, se pare a nu posesde destule fortie spre a poté scapá tier'a de incurcatur'a, in carea se afla situatiunea. De aceea se vorbesce, câ densulu se va inlocuí prin cumnatulu sultanulu Mahmud Dumad pasia, altii ér vorbescu, câ se va rechiamá la guvernulu de nou Mithad.

Redactoru respundietoriu: **Vincențiu Mangra.**

1—3

„ALBIN'A“

Institutu de creditu si de economii in Sibiu.

Domnii actionari ai „Institutulu de creditu si de economii „Albin'a“ se invita prin acést'a, in vertutea art. 19 alu statutelor societatiu la

A patr'a adunare generala ordinaria,

care se va tîené la Sibiu in **29. martiu 1877.** stilulu nou, inainte de amédi la 10 óre in cas'a institutulu din strad'a macelariloru (coltiul stradei Bayer Nr. 1.)

Obiectele:

1. Raportulu generalu alu Directiunei cu bilantiulu anualu si raportulu Comitulu de revisiune.
2. Ficsarea dividendelor.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.

4. Ficsarea pretulu marceloru de presentia.
5. Ficsarea onorariulu pentru membrii Comitulu de revisiune.

6. Intregirea comitetulu de revisiune.

DD. actiunari, cari in sensulu art. 22. 23. 24 din statute voiescu a participá la numit'a adunare in persona séu prin plenipotenti, sunt rogati, a-si depune la cass'a institutulu actiunile loru si eventualu dovedile de plenipotintia, celu multu pana in 26 martiu 1877. stilulu nou, dupa amédi la 6 ore. — Sibiu 20 fauru 1877.

Directiunea institutulu.

CONCURSU.

2—3

Pentru ocuparea postulu de invetiatoriu suplentu la class'a II. rom. gr. or. din Giula-magiara, (Dieces'a Aradului, inspectoratulu Giulei, cottulu Békés) prin acést'a se escrie concursu cu terminu pana in 24. februaru vechiu a. c. éra alegerea se va efeptuí in 27. a acelei luni.

Emolumentele anuali — staverite de sinodulu parochialu — sunt: 300 fl. v. a. in bani gata, 2. stengeni de lemne pentru invetiatoriu, cortelu, si stólele indatinat dele inmormentari.

Recurentii sunt avisati: ca recursele provediute cu testimoni de preparandía si de calificatiune, se le subscérna inspectorulu cercualu Rss. Dnu Moise Bocsianu in Kurtics (per Arad), si intr'o dumineca — nainte de alegere — sè se presente la s. biserica pentru de a-si aretá desterritatea in cantare. — Cei cu clase voru fi bine primiti.

Datu din siedinti'a comitetulu parochialu gr. or. din Giula-magiara, tîenuta in 26. Ian. 1877.

Pentru comitetulu parochiale:

Iosifu Besanu m. p. presiedinte.

In contielegere cu **Moise Bocsianu m. p. insp. cer. scol.**